

PREOTULU ROMANU.

DIUARIU BASERICESCU

SCOLASTICU si LITERARIU.

*Buzele preotului voru pazi sciint'ia si lege voru
cered din gur'a lui. Malachi'a c. II. v. 7.*

Nrulu II.

16 JANUARIU.

An. X. 1884.

Asiediamentele sacre ale cultului divin din Santele Pareseme.

— *Studiu ritualu premiatu cu 100 franci.* —

(Urmare.)

2. Obiectulu si scopulu ss. Pareseme.

Santele Pareseme formedia preserbarea serbatorei celei mai insemnate si mai de frunte in vieti'a bisericeii, adeca: a serbatorei inviarei Domnului Nostru Isusu Christosu. Prin urmare obiectulu si scopulu loru de frunte are se fia in legatura stransa cu actulu domnedieescu alu rescumperarei, cu mortea si inviarea lui Christosu; — dar' deodata ca si o preserbare pregatorica are se aibe legatura cuvenita si cu insusi sufletulu rescumperatu prin sangele Fiiului lui Domnedieu.

Si deca vomu considerá cuprinsulu officiuului sacru alu Paresemeloru aieve vomu si cunosce ambe acele legaturi. Anumitu vomu afla:

1) ca in acelu officiu sacru se desfasiura nu numai pregatirea, decursulu si urmarea opului rescumperarei prevestite inca in legea vechia,¹⁾ ci deodata si reprezentarea, ilustrarea fapteloru si momenteloru mai de frunte din vieti'a Mantuitoriului si tote cele ce au premersu mortiei si inviarei Lui.

2) vomu cunosce, ca in acelu officiu sacru credintiosii treptatu se manuducu la cunoscerea acelu fapte domnediesci mantuitoarie, impreuna inse li se indigedia scopulu

¹⁾ Cf. Parimiele.

preasantu alu acelor'a, si se lamurescu detorintiele crestinesci faia de acele. Apoi prin exemple de vertuti crestinesci stralucite, acelu credintiosi li se aréta calea mantuirei, si modulu insusirei fructelu darulu de mantuire, — se indémna cá prin blandetia, umilintia, indurare, iubire imprumutata, curatía, intieptiune, infránare, cu rogatiuni si cu suspinuri sè se gate spre impartasirea domnedieescei santiri.

Cá acésta impartasire inse aieve sè se arete in viéti'a spirituala a credintiosiloru e de lipsa — díce S. baserica — cá instrainandu-se de reutáti sè se intórca la Parintele celu cerescu si impreuna cu Christosu, — deodata cu sacrificiulu crucei si densii se aduca Domnulu sacrificiulu bine primitu alu ámei umilite si infránate, adeca restignirea patimelu mintiei si ale sufletulu pre altariulu ámei: — se móra impreuna cu Christosu prin omorirea legei pecatulu in medularile trupulu; — sè se ingrópe impreuna cu Christosu prin desbracarea si ingroparea omulu celu vechiu. Pentru-cá numai atunci voru si inviá impreuna cu Mantuitoriulu spre marirea lui Domnediu, numai atunci vá straluci cu adeveratu in sufletulu loru chipulu Mantuitoriulu preamaritu.¹⁾

Ambe acestea scopuri, anume: celu alu rescumperarei obiective implinite de Christosu, si celu alu mantuirei subiective cáscigande de cátra credintiosi, intr'o asiediare organica, ordine systematica, si intr'o legatura armonica, adeveratu stralucita, se descopera, se representa atátu in cetirile sacre profetice, evangelice si apostolice cátu si in cántari sacre si acte symbolice, — din care consta sacrulu officiu alu Paresemelu.

Pre lângá acestea scopuri principale, in officiu s. alu Paresemelu mai aflamu urmele unoru discipline vechi basericesci. Intielegu cele ale penitentiei publice si a pregatirei la s. sacramentu alu botezulu. E lucrú sciutu adeca cum-cá in vechime s. pareseme erá tempulu prescisu pentru pregatirea sufletésca a celoru chiamati de a fire suscepti in sênulu basericei. Acele discipline legate de tempu, de dupa

¹⁾ Cfr. intr'altelu Stichov. Marc. Manec. sept. bránz. Stichov. 1. Joi. Ins. sept. bránz.

forma an incetatu, dar' caracteristic'a acelor'a de multe ori prea frumosu o aflamu imprimata in oficiulu sacru din s. s. Pareseme.

3. Midilócele ajungerei scopului indigitatu alu s.s. Pareseme.

Cá Credintiosii cu atátu mai securu se póta ajunge scopulu tainicu si moralu alu santeloru Pareseme, cá cu atátu mai usioru se póta indepliní detorinti'a loru crestínsca in acést'a privinti'a: s. baserica cá o mama grigitória de mantuirea sufletésca a filoru sei, intende credintiosiloru nescari midilóce salutarie, nescari indemnúari morale. Prescrie unele dispusatiuni positive si negative.

Anume:

1) s. baserica prescrie si demanda tienerea postului. Acest'a este midiloculu celu mai insemnatu ce ni-lu intende s. baserica spre ajungerea scopului santeloru Pareseme. Si óre ce ar' fi in stare cu adveratu se ne inaltie la considerarea si la cunósciinti'a bunatiloru mantuirei, decâtu infránarea acést'a trupésca? óre ce ne-ar' poté duce mai securu la cunóscerea reutatiloru nóstre si la curatírea de tóte spurca.iunile sufletului si ale trupului (II. Cor. VII. 1.), decâtu abnegarea, de cátu postulu celu adeveratu, pentru-cá acest'a luminédia mintea, arde poftele neiertate, stenge patimele, infránge poterea diavolului si a ispiteloru si umilesce ánim'a sub mân'a a-totu-poternicului Domnedieu.

Dar' se vedemu, cá in ce stá postulu acest'a prescisu de cátra s. baserica? Postulu stá intru abstienerea dela anumite mâncari si beuturi si indestulire numai cu anumita cantitate de bucate iertate. Si óre numai in acést'a se marginesce valórea postului prescisu de cátra mam'a baserica? Óre nnmai postulu trupescu e prescisu séu deodata si celu sufletescu? Cu adeveratu si celu sufletescu; pentru-cá s. baserica doresce si voiesce, cá postulu de dens'a prescisu se fia „vremea penitentiei“ si a „nevointieloru,“ se fia „lumin'a mantuirei“ „maic'a curatíei,“ „defaimatórea pecatelor,“ 1) adeca postulu trupescu se fia impreunatu cu

1) Cfr. sept. brânz.

postulu sufletescu, pentru-că ambe acestea constituie esenția și prețulu moralu alu postului.

Legatur'a între ambele este strensa și necesaria că și între trupu și sufletu. Pentru-că precum întră comiterea fără-de-legiloru atâtă trupulu câtă și sufletulu au conlucratu: ast'felu se recere, că la instrainarea și stergerea fără-de-legiloru comise, trupulu și sufletulu împreună se conlucre prin abstenere și înfrânare, și încă trupulu cu atâtă mai vârtosu, cu câtă în cele mai multe casuri poftele neiertate ale trupului au fostu caus'a consământirei sufletului întră facerea reutailoru.

Și cumcă s. baserica întră adeveru unu atare postu prescrie, și dela o asemenea înfrânare trupésca și sufletésca speredia înaltierea sufletului la scopulu maretu alu santeiloru Pareseme, lamuritu se cunoște din întregu officiulu Paresemeloru. Și cum? Éta asia. În acelu officiu sacru nu numai se preamarescu bunatatile, folosulu, effectulu mantuiitoriu alu postului, ci în nenumerate asemênari se descoperu natur'a și însusirile postului adeverat.

Din cele multe, că de esemplu se fia aci numai acestea :

„Vedi suflete alu meu — cânta s. baserica — de postesci nu defaimă pre vecinulu teu, ferescete de bucate, nu osândi pre fratele teu, că nu cumv'a trametiendu-te în focu se te topesci că cér'a.“¹⁾

„De bucate postindu-te — ne invétia în altu locu — și de pofta necuratiendu-te, indiesertu te laudi cu nemâncarea, că de nu ti-se vá face tie pricina spre îndreptare, că unu mintiunosu vei fi uritu de Domnedieu.“²⁾

„Diu'a postului — ne striga baseric'a — parasirea peccatorulu se-ti fia tie suflete, și cătra Domnedieu plecare, împreună și apropiare s. c. a.“³⁾

„Postulu primitu sí bineplacutu Domnului, postulu celu adeverat este departarea de peccate, instrainarea de patime, iubirea cea cătra Domnedieu, osêrdi'a spre rogatiune, lacre-

---

¹⁾ Laud. Luni sept. brânz. — ²⁾ Stichov. 1. Merc. sept. brânz. Cfr. Trop. 3. Od'a VIII. Joi sept. brânz. — Sedeln'a Luni I. Sept. — ³⁾ Od'a IX. Luni I. Sept. Post.

mile cu umilintia si grigirea de seraci, precum a deman-
datu Christosu in scriptura.“¹⁾

S. baserica pentru tempulu Paresemeloru :

2) *opresce cununiele si alte petreckeri sgomotóse* (tem-
pulu inchisu.)²⁾ Si pentru-ce? pentru-cà dilele ss. Pare-
seme suntu dile de penitentia, de infrânare si de intristare
pentru pecatele comise. Cu acesta caracteru alu Paresemeloru
inse neci de câtu nu convinu placerile si imbuibarile tru-
pesci si lamesci, — ci in aceste dile, cum ne invétia s. ba-
serica prin gur'a s. Apostolu Paulu, avemu se lapedamu lu-
crurile intunerecului si se ne imbracamu in armele lumi-
nei. „Cà diu'a cu cuvenintia se umblamu, nu in ospetie si in
betie, nu intru curvia si in fapte de rusine, nu in pricire
si in pisma, ci imbracati in Domnulu nostru Isusu Chris-
tosu, nefacându placerea trupului in pofta.“³⁾

Altu cum acést'a dispusetiune stà in legatura cu aceea
disciplina vechia, cà adeca in vécurile ántaiu celoru ce im-
plineau penitentia publica in tempulu ss. Pareseme, erá in-
terdisa comicestiunea carnala, inchiaru L si a celoru in casa-
torie legiuite.

3) baseric'a a dispusu cà in Pareseme se nu se tiena
serbatori legate.⁴⁾ Dar' déca totusiu ar cadé atari serba-
tori, spre exemplu: „Intempinarea Domnului,“ „Cei 40 de
martiri“ séu „Bunavestirea“ — si in aceste casuri officiulu
divinu alu serbatorilor pórtá pre sene caracterulu si tipulu
intristarei. Si pentru ce a facutu s. baserica acést'a dispusetiune?
O-a facutu din aceea cauza, pentru-cà fiindu serbatorile espresiu-
nea bucuriei spirituale, s. baserica a voitu cà prin atare bucuria se
nu se turbure intristarea si caracterulu penitente alu ss. Pa-
reseme.

4) S. baserica a mai asediatu si aceea cá in ss. Pa-
reseme se nu se celebré die s. *liturgia deplina, farà numai
in Sambete si Domineci.*⁵⁾ Si pentru-ce? Éta cum descrie
Zonaras caus'a acestei dispusetiuni: „Dilele postului suntu
dedicate mai vértosu intristarei, si suntu asediate cu acelu
scopu cà in acele cu adenca dorere a ánimei se espiamu

¹⁾ Trop. 1. od'a I. Luni II. sept. in Post. Cfr. S. Vasiliu Hom.
I. II. — ²⁾ Conc. Laod. c. 52. — ³⁾ Rom. XIII. 11. seq. — ⁴⁾ Conc.
Laod. c. 51. ⁵⁾ Conc. Laod. c. 49. Cfr. Can. 52. dela Trula — si
in serbatórea Bunevestiri, cându ar' cadé in alte dile.

ori ce fără-de-lege. A aduce inse sacrificiu Domnului e solemnităţe serbatorésca, éra ins'a-si solemnităţea este caus'a bucuriei si a desfătării. Cum pôte inse cinev'a atunci cându plânge si suspina, cá totu atunci cu bucuri'a si triumfu sè se desfătădie? Pentru aceea s'a indatinatu cá in celelalte dîle a s.s. Pareseme sè se celebredie s.s. mysteria ale Présantiteloru, si nu e permisa atunci celebrarea sacrificiului necrunţei, fără numai cá se se repetiésca oblatiunea a celor'a ce odata au fostu consacrate. " 1)

Si déca totusiu se implinesce s. Liturgia deplina in Sambate si Domineci, acést'a se face *preste totu* pentru aceea cá poporul credintiosu se nu se lipsésca de totu de darurile legate cu s. sacrificiu alu altariului; éra in *deosebi*, Sambat'a se implinesce pentru aceea, cá aceea este diu'a amintirei mortiloru, si prin offerirea sacrificiului eucharisticu se cere dela Tatalu cerescu cá indemnatu prin meritele l'iiului seu sè se indure spre sufletele celoru repausati. Éra Dominec'a pentru aceea, cá fiindu aceea di dedicata reamintirei invariabilei Domnului ea mai multu este o di de bucuria, ceea-ce 'si afla espresiunea s'a in celebrarea liturgiei depline, si in postu mai moderatu.

Alt'cum a forade s. liturgia, in celelalte parti ale officiului sacru se retiene caracterulu de penitencia si de iustrare alu s.s. Pareseme.

4. Speciele postirei in Pareseme.

In §. precedentu s'a atinsu cá midiloculu mai principalu pentru indreptarea nóstra este postulu. Ací e dara loculu cá se cunóscemu si speciele postului prescrise de cátra baserica, respective observate de cátra credintiosi in decursulu ss. Pareseme.

Speciele postirei prescrise in Pareseme suntu:

1) postulu strictu — ajunu — care este abstienerea dela anumite mancari oprite cá: carne, oua, branza, pesce, impreunata cu o unica mancare pre di, si anume nu inainte de ór'a 9-a a dîle, séu 3 óre dupamédiadi. — Acést'a specie de postire e prescrisa pre dîlele septemanei afora de Sambata si Domineca. — Acésta postire încátu se tiene de cua-

1) Zonaras in Can. 52. dela Trulla. Cfr. Allatiu De missa Praesanctif. pag. 1573.

litatea mancariloru pâna adi o si tienu credintiosii cu scum-
petate.

2) Postulu de abstienere dela unele mancari ne im-
preunatu cu unic'a refectiune l'a or'a 3-a dupamédiadi. —
Acésta postire e prescisa pre Sambate si Domineci, — dar'
adi mai multu numai in monastiri se tienu aceste deosebiri,
— si de càtra puçini crestini mai pii.

3) Mai este o specie de postire observata de càtra unii
credintiosi mai pii. Anume postulu séu ajunulu superpusu,
care stà in aceea cà mai alesu in septeman'a patimeloru séu
tóta septeman'a o petrecu cu postu uscatu, — séu din Joi'a
cea mare pâna in diu'a inviarei dupa s. liturgia nu manân-
ca nemicu.

Despre tôte acestea trei specie ale postirei face amin-
tire s. Epiphaniu, anume dîce cà 1) in cele 6 septemani de-ân-
taniu ale postului nu se tiene postulu celu strictu si uscatu
de totu, 2) in septeman'a cea mare se tiene postulu celu
strictu si uscatu deplinu, si 3) postulu suprapusu séu celu
mai aspru care se tiene de càtra unii asia câtu ori tóta
septeman'a cea mare, ori parte insemnata a acelei'a o pe-
trecu nemâncându nemicu.¹⁾

(Va urmá.)

I BOROSIU.

Insemnatatea celoru trei „crai“ dela resa- ritu si a „stelei.“

(Fine.)

2. Relativu la stea, carea a condusu pre magi la Vi-
fleimu. pre lînga cele pomenite mai susu, dice s. scriptura:
„Si éca stéu'a, pre carea o vediusera la resaritu mergea in-
aintea loru pâna ce a venitu sí s'a opritu asupr'a locului
unde erá prunculu. Sí vediendu stéu'a, s'au bucuratu cu bu-
curia fórte mare.“ (Mat. II. 9. 10). Despre stéu'a acést'a dîce
S. Leone, cà lucea ma iluminatu decátu tôte cele alalte stele.
Ce privesce natur'a si originea stelei acesteia, aducemu aci
urmatóriale: a) SS. Augustinu si Tom'a de Aquinu, credu cà

¹⁾ Exposito fidei c. 22. cfr. Tertulianu „de patientia c. 13.
— Hyeron. ep. 6 ad Nepot. 12. — Const. Apost. I. 5. c. 18.

stéu'a aceea n'a fostu creata din eternu, ci cà Ddieu numai atunci a creatu-o spre scopulu acel'a, ori mai apriatu de unu fenomenu aericu, carele se aprinse in regiunea de midiulocu a aerului intr'unu modu miraculosu — in form'a unei stele.

b) S. Joanu Chrisostomu crede, cà fenomenulu acest'a ar' fi fostu *angeru in form'a unei stele* c) Judeii aducu venirea lui Messi'a din cea mai adûnce anticitate in legatura cu constelatiunea pesciloru (din zodiacu). Si in consonantia cu acésta credintia tienu unii astronomi mai noi, cu deosebire renumitul *Keppler* († 1630), stéu'a din cestiune nu de vre-unu *cometu*, ci de *constelatiunea cea mare* „stéu'a cea mare“ a orientaliloru, — anume: de conjunctiunea tripla a celoru doi planeti esteriori mai mari Saturnu si Jupiter in pesci (din zodiacu) intemplata in a. 747. a. u. c. (dela edific. Romei) in Juniu, Augustu si Decemvre pre la craciunu si bobotéza, carea fú impreunata totu-odata cu o constelatiune estraordinaria, ce avea splendórea unei stele fipse — produsa de aceea constelatiune miraculósa. — Si „conjunctiunea acést'a de totu strania a numitiloru planeti intr'o regiune atátu de insemnata a zodiacului“ scrie *Keppler* „a trebuitu se fi atrasu atentiunea astrologica a magiloru; si apoi ce ar' fi potutu deduce densii dupa regulele loru astronomice din aceea alt'cev'a, decátu unu evenimentu de cea mai mare insemnatare?“ — Si apoi fiindu-cà dênsii trebuiau se cunosca profetiile messiane din contactulu cu judeii, cari chiar' petreceau la dênsii in captivitatea babilonica. si mai alesu poteau scí tempulu venirei lui Messi'a dela *Daniilu* care a fostu pusu „*capulu presiedintiloru celoru preste toti intieptii Babilonului.*“ (Dan. II. 48); asia constelatiunea amen-tita trebuiau ei se o intieléga si aplice la mantuitoriulu predîsu alu popóraloru, pre carele aveau se-lu caute si affe in Judei'a. Prin acést'a precumu si illuminati pria lumin'a darului cereacu, plecara magii sub conducerea stelei la drumu catra Jerusalimu, pentru de-a se inchinâ noului imperatu (rege) alu Judeiloru (pentru-cà in resiedinti'a regelui celui vechiu cautau ei léganulu si a celui nou). Chiar' asia de firescu lucru fú, cà Irodu si totu Jerusalimulu cu dêasulu (adeca suit'a — curtenii lui) se sparia preste intrebarea atátu de categorica despre noulu rege; cà-ci elu nu poteá se nu scie

câtu de tare 'lu ureáu supusii sei cá pre unu strainu si tiranu, si in urmare câtu de tare asceptáu pre Mess'ia — regele lui Israi'u. Abia parasira magii Jerusalimulu, si éراسi li-se aretà stéu'a, carea li-a fostu disparatu de-asupr'a Jerusalimului, si cu câtu le fù mai mare grigi'a si confusiu-nea mai inainte, cu atâtu mai ma'tu se bucurara aretându-li-se éراسi stéu'a. — Alt'cumu acum'a nu mai aveáu lipsa de conducerea stelei, cà-ci in Jerusalimu li-se spuse, cà in *Vifleimu* au se cerce pre *noulu rege*, si apoi calea din Jerusalimu spre *Vifleimu* li-o poteá aretà ori-ce pruncu. — Si oprirea stelei „asupr'a locului unde erá prunculu“ este de a se intielege despre totu *Vifleimulu*, pentru-cá localitatea ins'a-si (pescera ori casu'ia) unde se aflá acuma famili'a sânta, o poteáu aflá dela pastorii, cari 'si pasceáu turmele pre campurile dintre Jerusalimu si *Vifleimu*, seau chiaru si dela alti locuitori ai orasielului, deóra-ce pastorii nu tienura in secretu aretarea ddieésca si s. scriptura díce espresu: „*Si toti cei ce au audítu, s'au miratu de cele ce li-s'au disu de pastori.*“ (Luc'a II. 18.)

3) In privinti'a darurilor ce le dusera magii lui Isusu se conformara datinei orientale de a face celoru mari daruri. Despre acestea díce s. scriptura: „*Si intrandu (magii) in casa au vediutu prunculu cu Mari'a mam'a lui si prosternandu-se s'au inchinatu lui; si deschidiendu-si tesaurii loro, au adusu lui daruri: auru, tamâia si smirna.*“ (Mat. II. 11.) Inse amu ratací fórte, si nu amu cunósce mân'a conducatória a provedintiei divine, — candu amu presupune, cà dënsii portara darurile acelea numai éراسi asia, din chiar' serinu, dupa cum le vení inainte si le plesní prin capu; din contra trebue se credemu cá chiar' Ddieu í-i conduse la alegerea acelor'a pentru de-a insemná o taina carea se repórta la unulu nascutu Fiiulu seu si la insusirile sale. Tain'a acést'a o esplica apoi ss. parinti dicëndu, cà: aurulu insémna demnitatea regala, tamâi'a domnedieirea si smirn'a umanitatea D. N. I. Christosu. Si fiindu-cá Isusu cá *Ddieu* s'a scolatu din morti *cu a s'a potere*, — cá rege are potere de a judecá pre toti ómenii, ér' cá *omu* a fostu supusu suferintieloru si mortiei, asia se esplica prin darurile aces-

tea intregu misteriuu despre domnedieirea si umanitatea lui Isusu.¹⁾

Insemnarea acést'a mistica a daruriloru aduse prin magi mantuatoriuu o vedemu pusa in pracsă — la apuseni prin evulu mediu si êncă si mai încóce — in oficiulu dela Botezulu Domnului, in modulu urmatoriu: „Trei prunci imbracati in metasa cu coróne aurite pe capete si cu câte unu vasu auritu in mâne representáu pre cei trei magi dela resaritu. Acésti'a intráu prin usi'a principala in baserica si pasîndu incetu spre altariu cantáu unu viersu latinu potrivitu cu serbatóri'a. („O quam dignis.“) — Ajunsi la altariu, unde erá espusu prunculu Isusu, redică celu de-ântâiu vasulu dîcîndu: „auru dela celu de-ântâiu (aurum primo);“ apoi alu doilea: „temâia dela alu doilea (thur secundo);“ si apoi celu din urma „smirna dela alu treilea (myrrham dante tertio)!“ Dupa acést'a incepeá éراسi celu de-ântâiu: „aurulu însémna *regele* (aurum regem);“ alu doilea: „temâi'a — pre Domnedieu (thus — coelestem);“ si alu treilea: „smirn'a — pre moritoriu (mori notat unctio).“ Apoi aretá unulu dintre dênsii spre stéu'a ce atêrná din bolt'a basericeii cantându cu viersu inaltu: „Éca semnulu marelui imperatu!“ — si apoi tustrei mergeáu spre jertfa, cantându unu antifonu potrivitu. Dupa terminarea acestui'a se audiá de dupa altariu unu pruncu mai teneru ce representá pre angeru — cantându: „Éca ve aducu veste din ceriu! S'a nascutu Christosu-Domnulu in Vifleimu, precumu a profetitu profetulu!“ Apoi se re'ntorceáu cei trei regi (regi) in sacristia cantându: „Da, s'a nascutu — in Vifleimu Domnulu ceriului!“²⁾

Din cele premise vomn poté usioru judecă *valórea interna* a colindelor traditionali ce le-a pastratu poporulu nostru din cea mai adênca vechime in materi'a acést'a. Pentru completarea lucrarei 'mi iau voia a transcrie (din colectiunea „*Arion*“ a dlui Dariu) aci dóue din cele nenumerate:

---

¹⁾ V. Dr Binders Realencyklopedie.

²⁾ Kirchenlexikon de Wetzer si Welte t. III. p. 285 la Krónes op. sf l. citatu.

I.

Maghii si steau'a.

1. Astrologii-au profetitú :
Tempulu candu vá fi plinitu,
Stea pre ceriu se v'aretá,
Pre Christosu 'lu-va-'nsciintiá.

2. Steau'a-acum'a s'a vediutu,
Si Christosu cá s'a nascutu;
Trei maghi dela resaritu
Dupa stea-au caletoritu.

Sí pre drumu candu purcedeá
Steau'a-inainte mergeá;
Sí cându stá de odichneá
Steau'a ênca-i asceptá!

3. Dupa stea cu pasu mai desu
La Jerusalimu au mersu.
Cându aicea au ajunsu
Steau'a in nori li-s'a-ascunsu. 3)
Si ei multu s'au necajitu.
Prin cetate-au pribejitu,
Si pre toti i-au intrebatu:
„Unde-i prunculu de-împeratu,
Care astadi s'a nascutu?
Cà noi steau'a i-amu vediutu;
Si-amu venitu se ne-închinamu
Pre Christosu se-lu laudamu!“

II.

Maghii la Christosu.

1. Trei maghi dela resaritu
La Vifaimu au grabitu.
Si pre cale cându eráu
Steau'a éra o vedeáu,
Înainte loru mergeá
Sí mai mândru straluceá,
Si-apoi steau'a a statutu
Unde prunculu s'a nascutu.

2. Maghii atunci s'au bucuratu
Si-in salasiu ei au intratu,
Pre Christosu ei l'au aflatu
In scutece infasiatu
Si in esle asiediatu
Si cu radie-incungiuuratu, —
Pre Mari'a — mam'a lui
Stându de-a drépt'a capului.

3) Maghii acum s'au închinatu,
Pre Christosu l'au laudatu
Visteri'a au deschisu
Si lui daruri iau intinsu:
Auru cá unui imperatu,
Smirna, temâia d'afumatu,
Cá unui fiu de Domnedieu
Ce-i tramisu de tatalu seu!

B. Gr. Borgovanu.

Unele notiie despre casatoria.

Materi'a, form'a, ministrulu si subiectulu casatoriei.

Deóre-ce facia cu aceste parti ale casatoriei esistu pareri diverse, sí deciderea materiei si a formei e mai chiara prin deductiune dela ministrulu casatoriei, si noi urmându pluraritatea canonistiloru, vomu a tractá mai ântaiu despre ministrulu acestui sacramentu.

1. Facia cu ministrulu casatoriei, dela inceputu pâna la seclulu VIII. au esistatu mai alesu in baseric'a apuséna ace'a parere, care sustienea cumca ministrii casatoriei suntu insesi

partile, cari contragu casatori'a, inse in seclulu XIII¹⁾ se ivi si parerea a dóu'a, care sustienendu cumca ministrulu casatoriei, cá si la ce'elalte sacramente, ar' fi preotulu, in secluii urmatori si-afra sí alti aperiatori sí mai alesu (in baseric'a apuséna) in contr'a reformatoriloru resuscitata in Spani'a nu numai ca-si afra partinitori in canonistii francesi ci chiar' si unele sínóde diecesane incepura a se dechiará pentru dins'a, in cátu Benedictu XIV. se semtí necesitatu²⁾ a intredice cá se nu dispute preste acestu obiectu, despre care baseric'a inca nu s'a dechiaratu defínitivu — Esistandu asia dara mai alesu dela seclulu XVI in baseric'a apuséna dóue pareri despre ministrulu acestui sacramentu, in cea resariténa remasera majoritatea si pâna in dilele nóstre pre lángra parerea cá preotulu ar' fi ministrulu sacramentului³⁾ inse nu au lipsitu canonisti nici aci, cari se adoperara pre lángra parerea mai vechia.

In fine dupace pasí la midiulocu autoritatea pontifice-lui Piu IX. pre care-lu urmá sí S. S. Leone⁴⁾, dechiarându cumca sacramentulu nu se póte desparti de contractulu matrimoniale, parerea despre contraenti cá ministrii a sacramentului incepù a se considerá de accepta in genere impucinându numerulu celoru ce sustienu cumca ministrulu ar' fi preotulu. — E dreptu cá ministrulu sacramenteloru in genere este preotulu, cá sí apostolulu⁵⁾ díce: „*asia se ne considerare pre noi omulu cá pre ministri ai lui Christosu sí dispensatori ai misterieloru*“; si e necontestabile cá din cuventele usitate de preotu⁶⁾ la binecuventarea nuntiei s'ar poté

¹⁾ Guilelmu Tract. de sacr. matr. c. IX c. 1 si c. 1 de bapt. la Roskoványi matr. in eccl. cath. Pest. 1870. T. I. p. 16.

²⁾ De syn. d. VIII, 1, 3, 4, sí u.

³⁾ Vedi instruct. s. congregatiani de propag. fid. data in Iunie 1858 la script'a eppiloru rom. gr. cath. in act. conc. prov. I la Tit. V. c. IX.

⁴⁾ Enciclica dia 10 Februaríu 1880.

⁵⁾ I. Cor. IV. 1.

⁶⁾ Form'a, produsa de Goariu, la orientali e: „Tramite mân'a T'a din santa locuint'a T'a sí insociesce pre sierbulu Teu acest'a N. cu sierb'a T'a N., cá dela Tene se insociesce barbatului muierea s. c. a. se afra sí in Eucolog. I. Barlaamu la rond. cununiei; acestea cuvente obvinu sí in Eu-

deduce atâtu dupa analogia câtu si dupa întielesu, că ministrulu sacramentu ui se fia preotulu, inse argumentele, ce miltéza pre lînga parerea contraria se vedu a fi cu multu mai ponderóse, cà-ci:

a) Ministru alu sacramenteloru numai acel'a póte fi, care e midiolocitoriulu celor'a in ce stà esenti'a casatoriei; mai in susu inse aretasemu că esenti'a stà in consensulu imprumutatu, prin care sponsii se convoiescu a pasî in comuniunea indisolubile a vieici, prin urmare ei ause fia sî ministri.

b) Poterea si validitatea casatoriei depende dela acestu consensu asia, in câtu fâra de dênsulu casatori'a nici nu se póte inchiá. Casatori'a cá sacramentu e identica cu contractulu, deci celi-ce inchia contractulu, aceli'a au se administre si sacramentulu.

c) In ministrulu sacramenteloru se recere intentiune de a face ce'a ce intentionéza baseric'a; acésta intentiune o au celi-ce si-dau consensulu imprumutatu la inchiarea casatoriei, pentru cà consensulu acest'a póte cuprinde adevérat'a intentiune de a face ce face baseric'a, si intentiunea ce se presupune in benecuventarea data prin preotu nu e de ajunsu a suplení lips'a consensului imprumutatu, deórece lipsindu acest'a din partea sponsiloru, casatori'a e nevalida, e nula.¹⁾

d) Cele alalte sacramente suntu institutiuni fundate in legea nóua, din contra casatori'a a esistatu si in legea vechia cá institutiune divina, intemeiata pre ordulu naturei

---

chologiulu gr. cat. editiunile mai nóue. — La punerea cununeloru pre capu stau cuvintele: „cu marire sî cu onóre cununá-si pre elu (ea) — sî ai pusú pre capulu loru cununa de pétra pretiósá. In baseric'a apuséna form'a mai usitata suntu cuvintele: „Ego vos in matrimonium conjungo“ etc. inse dupa conc. Trid. (ses. XXIV de ref. matr. c. 1) cuvintele potu se varieze dupa usulu acceptatu in diferite provincie „vel aliis utatur verbis juxta receptum unius cujusque provinciae ritum.“

1) Conciliulu Trid. apriatu spune (in ses. XXIV c 1. de ref. matr.) ca cuvintele preotului nu se tienu de esenti'a casatoriei, si cá casatori'a e valida déca s'a esprimatu conseusulu, Ací s'ar poté opune ca ce cauza, avú de opi pre sponsi se nu conlocuiesca pâna dupa templata binecaventare, déca se credea că ministrii sacramentului suntu sponsi?

intru împreunarea a două persoane de sexu diversu; acésta institutiune radicandu-se prin Domnulu la demnitatea de sacramentu, toti celi ce inchia casatori'a dupa prescisele naturali si a le bisericeii, se facu partasi acelei gratie sacramentali, si deca sacramentulu e identicu cu contractulu matrimoniale, celi ce inchia contractulu matrimoniale si-administra si sacramentulu.

e) Inainte de radicarea casatoriei la sacramentu contragerea casatoriei se întâmplă fără intrevenirea unui alu treile, asia dara fara de preotu, si totusi nuntiele loru s'au crediutu de benecuventate.¹⁾ Casatoriile suntu valide si deca se inchia in presenti'a preotiloru acatolici²⁾ cari casatori'a nu o tienu de sacramentu, ceea ce firesce numai asia e cu potintia, deca ministrii casatoriei suntu insisi contraentii.

f) Nici nu detrage nemic'a din demnitatea sacramentulu prin ace'a că sponsii si-administra sie-si sacramentulu, pentru că eli in acestu casu suntu in calitate de membri ai preotiei spirituali, ai sacerdotiului universale, — ma nici chiaru prin ace'a impregiurare că aci muierea inca se considera că ministru alu sacramentulu, că desí muierele preste totu suntu necapaci pentru administrarea sacramentelor, este casu cându din necesitate sí muierea administra sacramentulu botezului; apoi aci la casatoria administrarea se intempla imprumutatu si in puterea legaturei, ce-i face de nu mai suntu doi, ci unu corpu.

g) Pre lângă parerea că sponsii suntu ministrii sacramentulu au fostu teologii sí canonistii până in seclulu XII atátu apuseni, câtu sí unii dintre orientali, că-ci e fundata pre caus'a eficiente a casatoriei, care e consensulu imprumutatu.³⁾ Deca ministrulu ar' fi preotulu, ar' urmă că ca-

---

¹⁾ Acésta o arata rogatiunile din euchologiu unde se dice că Dumnedieu a benecuventatu pre Avramu cu Sar'a, a împreunatu pre Iacobu cu Rachil'a, a insocitu pre Iosifu cu Asinet'a, pre Zacharia cu Elisabet'a s. a. — Despre benecuventarea casatoriei vorbesce Siriciu ep. 1. la Him. n. S 4 . Basiliu omil. 7 in Hexaem n. 5. Ambros. ep. 19.

²⁾ Instructiunea citata la n. 3.

³⁾ Mat. Blastare cp. VIII lit. G. Eugen. IV. in instruct. pentru armeni. Conf. Szilagyi o. c. §. 88 II. si instructiunea cit. la n. 3.

satori'a se fia valida ori prin care preotu vagabundu s'ar' intemplá benecuventarea ei, — nici nu s'ar' poté legitimá recerinti'a cá se o benecumente numai parochulu propriu.

h) Déca ministrulu ar' fi preotulu, baseric'a nu ar' intrelasá benecuventarea casatoriei pagâniloru, cându trecu la religiunea crestina, ci acést'a numai o consulta conversiloru, inse déca acestia o intrelasa, nu respinge casatori'a loru ci o recunósce de valida, pentruca conversii prin primirea botezului si-imprumuta insísi sacramentalitatea casatoriei.

i) Conciliulu Trid. a tienutu de adeverate sí casatorielo cari s'au inchiatu fâra intrevenirea preotului — in ascunsu — (cas. clandestine)¹⁾ sí le-a crediutu de sacramento; ²⁾ ast'a nu ar' fi facut'o, déca credea cá ministrulu este preotulu. Pretinde, ce e dreptu cá preotulu se fia de facia prevenitoriu la inchiarea casatoriei cá representante alu basericeii, ba cere sí presenti'a, a doi martori; de aci ar, urmá cá, déca poftesce conciliulu cá se fie sí doi martori, si martorii se fie ministri ai sacramentului, pentru cá si presenti'a acestor'a o recere conciliulu cá sí a preotului.

l) Pre lînga sponsi cá ministri ai sacramentului stá sí pracsea basericeii, cá-ci la reconvalidarea casatoriei se indetulesce sí cu reinnoirea consensului, sí in locurile unde conciliulu Trid. nu e obligatoriu recunósce de valide si casatoriile inchiate fâra parochu sí fâra martori. Dupa dreptulu comune ecles. concede baseric'a apuséna inchiarea casatoriei sí prin procuratoru,³⁾ ce inse nu s'ar' poté concede déca preotulu ar' fi ministrulu sacramentului, pentru cá in acestu casu materi'a sacramentului ar' fi defectuósa. In fine

m) Curi'a romana in decisiunile sale inca se esprime pre lînga parerea, cá ministrii sacramentului suntu sponsii.⁴⁾

Cu tóte cá argumentele, ce se potu produce pre lînga parerea cá ministrulu casatoriei ar fi preotulu, (care parere domnesce in baseric'a orientala in mare parte⁵⁾ si astadi), s'aru paré a fi resturnate prin cele produse pentru parerea

1) Ses. XXIV c. 1 de ref. matr.

2) Innoc. III. c. 7. de divert.

3) Bened. XIV l. XIII. c. 23. Conf. Siagun'a o. c. §. 78, 4.

4) Decis. S. Rot. rom. T. II p. 206 (ed. Luc. 175) in causa Spoleta 1751.

5) Vedi cele cit. la n. 3.

mai latita si mai sustentabile, si acele argumente se si cuprindu chiaru in antitesele celoru produse de apuseni, baseric'a in acestu obiectu pana in dilele nostre inca nu a decisu prin neci unu decretu si neci s. congregatiune de propag. fid. (in instructiunea citata) nu a luat asuprasi partea judecatoriului, neci a definitu cestiunea ins'asi, ba neci conciliulu nostru prov. I. (T. V. c. VIII) nu se esprime facia de ministrulu casatoriei, — cestiunea facia cu ministrulu casatoriei fiendu inca nedecisa, — parerei nostre nu-i damu expresiune mai chiara de catu ce'a ce se pote deduce din cele insirate la acestu obiectu, pentrucã pana in dilele nostre ambe parerile se potu apera liberu, avendu de a purcede cu precautiune si circumspectiune.

Inse pre basea celoru produse pre langa sponsi ca ministri ai casatoriei urmeza ca :

2. Materi'a si form'a sacramentului inca diferesce dupa cumu se voru considera de ministri ai sacramentului contraentii, ori preotulu. In casulu candu se sustiene parerea (mai latita) punendu de ministri pre insisi sponsii, materi'a a) remota a sacramentului o constituiescu persoanele contraentiloru, era b) materi'a de aproape este darea imprumutata — (mutua traditio) a corpureloru, seau mai bene dicundu conferirea dreptului de a-si pote folosi corpurele imprumutatu; form'a in acestu casu este declararea consensului prin cuvente semne ori actiuni, va se dica convoirea imprumutata.

Er' deca de ministru alu sacramentului se ia preotulu, atunci materi'a se dice a fi contractulu matrimoniale, form'a cuventele prin care benecuenta preotulu.¹⁾

Subiectulu acestui sacramentu suntu doue persoane vie (si botezate) — de seksu diversu, barbatu si muiere, cari, potu inchia casatori'a conformu legiloru lui Domnedieu si ale basericei.

(Va urmã.)

---

¹⁾ Conf. n. 5.) Sustentarea acestei pareri, se pare a-o dificultã incãtuva si cele aretate mai susu, unde disemu ca contractulu e identicu cu sacramentulu conf. §. 310. i.)

Predica la mortu.

Pamêntu esci, si in pamêntu te vei întórce.“ Facere III. 19.

Tierina . . . . Pamêntu . . . . si cenusia!

Acést'a este sórtea, acést'a este capetulu tuturoru pamênteniloru, câti numai s'au nascutu pre pamentu.

Prin o mana poternica a lui Ddieu ne-amu formatu din pamêntu, si prin voi'a lui poternica éra-si trebue se ne întórceму in sinulu acelu'i'a. Cà asié dîce Ddieu: „tierin'a se vá întórce in pamêntu cum a fostu!“¹⁾

Calcarea poruncei divine a adusu acésta sórte asupr'a omenimei. „Prin unu omu a intratu pecatulu in lume si prin pecatu mórtea.“²⁾ Si déca, prin vin'a omenimei a venitu pre pâmentu mórtea — acestu óspe fàrà indurare si imbracatu in sange — omenimea nici ca ar' avé dreptu a se cái, a se plânge si intristá, cându acestu óspe cu mane ghiatiöse bate la usi'a fericirei pamentesci.

Ei!... déca nu ar' fi in omu alipirea cea preste mesura — catra lume si frumsetile ei!

Bietulu omu cu tóta caldur'a sufletului seu iubescé lumea. De multe ori iubirea acést'a cresce in elu intru atât'a in câtu este periculósa pentru sufletu eschidiendu tóta grigi'a despre sufletu din sinulu fragedu alu bietului moritoriu. Si acést'a este unu periclu mare! Pentru ace'a scopulu vorbirei mele de astadi vá fi a ve aretá ca: grigi'a despre sufletu este mai presusu de tóte.

Fiti — ve rogu — cu luare amente!

* * *

Ór'a fatala a mortiei fórte pre multi ii coplesiesce pe neasceptate, fiindu intinati cu pecate. „Cá pescii ce se vénéza in mregea rea, si cá paserile ce se prindu in latiu, asié se prindu fii ómeniloru in tempulu reu, cându acel'a cade fàrà de veste.“

Lumea are multe legaturi placute, cu cari stringe pe toti moritorii la sinulu seu insielatoriu. 'Lu-léga pre soçiu —

¹⁾ Eccles. XII, 7.

²⁾ I. Rom. V, 12.

de soçu; pre parinti — de prunci; sî pruncii — de parinti; pre avutu — de avere; pre imperatu — de tronu sî coróna; pre ostasiu — de sabi'a sî onórea s'a; sî asié mai departe. Pentru toti are ea legaturi placute — vorbe góle.... amagiri.... insielatiuni: daca nu-'ti vei grigí tu de sufletu.

Esci soçiu de casatorie?

Déca nu-ti vei grigí de sufletu pâna ce esci in viétia, dupa mórte nu multu bine se vá face pentru elu.

Soçiu lu remasu se însóra... se marita... se casatoresce cu altulu, dândute uitarei cá sî altii nenumerați semeni ai sei.

Esci parinte de familia? 'Ti-ai crescutu pruncii?! Ai alergatu, ostenitu, asudatu, nedormitu pentru ei; ma póte 'ti-ai retrasu dela gura de destule ori, numai cá se le ajunga loru?!

Déca nu 'ti-ai grigitu de sufletu, pâna ce ai fostu in viétia, pruncii tei 'si voru aduce aminte de averea remasa de tine, o voru folosi pe ace'a; dar' nu si de sufletulu teu, dându pentru fericirea acelu'a: o sânta misa, o elemosina séu dicúndu unu „Tatalu nostru.“

Si imperatulu si ostasiulu, ce folosu au de coróna sî sabia, déca nu 'si-au grigitu de sufletu, pana cându au fostu in viétia? Dóra corón'a si sabi'a ii vá scuti si apará de iadu? Séu dóra, averea avutului i vá deschide incuietorile iadului?

Oh ba nu!

Corón'a tréce la alti imperati. Sabi'a o folosescu 'alti ostasi si se falescu cu ea, éra averea nu te petrece nici chiar' pâna la usi'a mormentului.

Juvenale dice: „cátu e de mare omulu, cându Judele lumei, indésa Alesandrii mari, intru-o grópa mica!“ „Éca!“ — dise unu philosophu la mormentulu lui Alesandru celu Mare — eri intregu pamentulu nu a fostu destulu lui Alesandru, acum'a patru coti de pamentu i suntu destuli. S. Augustinu, standu pe criptele imperatiloru dise: „imperati potenti! unde e corón'a, — unde e sceptrulu, — unde e tronulu marirei vóstre? De voi sau cutremuratu principi sî cetati, — vóue vi s'au inchinatu popóre, — si acnm'a jacetu inchisi intru o camera de trei coti, pre frânturile tronului, sceptrului si a corónei vóstre. — Precumu a pusu Dum-

nedieu undeloru marei tiermuri de stânci, dîcîndu marei: pîna aci, . . . sî mai departe nu! . . . aci se se frînga valurile t'ale turbate . . . asiá a pusu hotaru — pompei si marirei lumesci marginea mormentului, cî pîna aci se mérga! . . . Si aci se se opréscá! Aci se cada in ruine si sfîrmaturi preste olalta — scepstrulu imperatiloru si cîrgea cersitoriloru!*) . . .

Nu! . . . Acolo nu este imperatu, nici ostasiu; nu este avutu nici seracu; toti suntu intru o forma . . . putrediune, putóre, vermi, pulvere sî cenusie . . . nimic'a!

Éra sufletele?

Oh! ele plîngu cu amaru legaturele dulci ale lumei, cari li-au adusu atatea torture; se chinuiescu in matc'a focului de veci.

Intieptu e numai acel'a, carele pîna ce este in viétia 'si grigiesce cu scumpetate de sufletulu seu. Cérc'a sînta baserica, asculta sîntele invetiaturi sî le primesce in anim'a s'a; dice sîntele rogatiuni; tiene sîntele posturi; se feresce de pecate si face bine.

Ajunga-lu pre acest'a ori si ce sórte nefericita in viétia, fia bolnavu, seracu, nepotintiosu, parasitu de toti, cî pentru ace'a elu 'si-a câscigatu mai multu in viétia: decîtu avutulu, poterniculu, imperatulu séu domnulu, séu intieptulu, care 'si-a neglesu mîntuinti'a sufletului seu.

Unu nepotintiosu, unu batutu de sórte, unu bietu seracu bubosu plinu de rane, jacea odata pe gunoiu inaintea usiei unui avutu imbracatu in porfira, sî visonu; si doriá a se saturá din sfîrmaturele cari cadeau din més'a avutului, dar' nimene nu i-le dá lui.

Acestu esemplu se póte cetí in sînt'a Evangelia.

Sî morindu seraculu, sufletulu lui fu dusu de ângeri la Dumnedieu.

Éra morindu bogatulu, sufletulu lui se pogorí in iadu, in flacarile focului nestinsu, sî nu avea unu picuru de apa cá se-'si stimpere limb'a.

Ce folosu i-a fostu dara la acel'a averea, daca nu s'a ingrigitu de sufletu pîna ce erá in viétia?

„Ce folosu, de vei dobândi lumea tóta, si-'ti vei pierde sufletulu, séu ce vei dá rescumperare pentru sufletulu teu?“ dice Mîntuitorulu.

*) Jobu XXXVIII.

Éra seraculu, desí erá incarcatu de bube sí parasitu de toti, elu totusiu sí din gunoiu 'si radicá anim'a sí sufletulu seu la Dumnedieu cu credintia sí sufletulu lui ajunse la fericire.

Ori sí in ce stare esci dara iubite crestine; de esci avutu, — de esci seracu, — de esci puternicu, séu esci nebagatu in séma; de esci casatoritu séu de esci teneru séu betranu: tóte-su bune si frumoşe, tóte tí le-a datu Dumnedieu si trebue se le porti cu vrednicia.

Inse intre tóte, — sí mai presusu de tóte, grigi-ti de sufletu, pâna ce esci in viétia, lucra pentru elu fapte bune, pâna ce este diua, cà vá vení asupr'a t'a nóptea, nóptea iltunecósa a mormentului, cà pamentu esci si in pamentu vei merge! Sí apoi nemicu nu poti face pentru sufletulu teu, sí apoi sufletulu nu se asiédia in mormentu — elu este nemuritoriu.

Dupa ce ni se închidu ochii, dupa ce ni recescu mânele sí petiórele, dupa ce ni se usca limb'a, cu unu cuventu: dupace ne cuprindu semnele reci ale mortiei, — sufletulu nostru ese din hotarele lumei acesteia sí se innaltia la Dumnedieu spre a fi judecatu.

Inse nu ni s'a asiediatu trupulu nostru recitu in mormentu pâna cându sufletulu s'a sí infacisiatu inaintea Judecatoriului eternu.

Oh! amaru de elu, de cumv'a este intinatu cu pecate!
Judecat'a lui este infioratória sí pedéps'a lui crâncena!

Cu suspine doreróse trebue se se pogóre elu de acolo — in iadu, si se 'si incépa suferintiele — torturele, cari voru tiéné in eternu.

„Sí voru esi, sí voru vedé madularile ómeniloru, cari au calcatu poruncile mele, cà vermele loru nu vá muri, si foculu loru nu se vá stinge!“ díce Domnulu la Isai'a profetulu.

Ce fericiti suntu acei'a dara Tr. A.! cari 'si grigiescu de sufletu cu scumpetate cumu 'si-a grigitu repausatulu (séu repausat'a) in Domnulu. Elu a tienutu in tóta viétia s'a legile cele sânte ale lui Dumnedieu. Mai presusu de tóte si-a grigitu de sufletulu seu, sí, sí acumu la capetulu vietiei sale lu-a curatítu de pecate prin sânt'a maturisire sí lu-a provediutu cu nutrementulu cerescu pe calea cea lunga si

necunoscuta — cu sântu trupulu si scumpu sângele Dlui N. Is. Christosu — cu sânt'a cuminecatura. Pentru ace'a suntemu convinsi, cà sufletulu seu acum'a se afla la locuri fericite si stralucite. Da! cà-ci Mântuitoriulu lumei ne asiguréza cà: dreptii voru stralucí cá sórele intru imperati'a Tatalui cerescu.“*)

Grigiti dara de sufletele vóstre Tr. A.! ferindu-le si curatîndu-le de pecate. Fiti totudéun'a gat'a cà-ci nu scimu, óre a càrui mormentu dintre noi se vá deschide mai ingraba dupa acestu repausatu in Domnulu? Astadi, mâne, séu poi-mâne, mai curundu, séu mai târdiu ór'a departirei nóstre de lume vá vení si fiendu noi atunci gat'a crestinesce vomu trece linisciti hotarele acestei lume si ne vomu asiediá in sinulu lui Avramu — in fericirea eterna. Aminu.

VASILIU CRISTE,
preotulu Zalnocului.

Scól'a durerei si a lipsei

descépta inteligenti'a mai bine decatu bucuri'a si avuti'a.

Acestu adevéru este netagaduitu, elu se afirma pre tóta diu'a si pe tóta ór'a.

Celu ce nasce in suferintia si cresce incungiuratu de nenociri, dobândece o maturitate in judecat'a mintei sale, o statornicie in lucrarile lui ce-i suntu totu-de-a-un'a serióse. Este mai hotaritu in ori-ce lucrare, nici-odata nu i-i lipsesce prevederea si este celu mai abilu de-a se conduce pre sine, precum si pre altii.

Durerea si lips'a intaresce vointi'a, otialesce caracterulu, face pre omu curagiosu, i-i dà presentia de spiritu in loviturile cele mai grele ale vietiei.

Loviturile grele ale sórtei: persecutiunile duşmaniloru, ne-averea si greutatîle vietiei, déca ele vînu intr'unu chipu gradatu asupr'a omului, acest'a indurându-le pre tóte, devine intieleptu si tare, vêrtosu si mare de inima; — societatea este fórte multu folosita cu acesti ómeni.

Starea sociala míserabila a unoru ómeni, déca vine din casuri de fortia majora, negresitu cà ea intaresce multu pre omu si 'lu face a fi mai puçinu sêmtîtoriu la loviturile ce încérca.

Celu ce se tavalesce in placerile vietiei si ale avutiei, are o minte trândava, inteligenti'a prea puçinu desvoltata, judecat'a seu rationamentulu slabu, iniorur atacitu si lesne; e de unu caracteru

*) Mat. XIII, 43.

schimbatoriu; fără tarie de vointia în lucrările sale; fără curagiu în fața necasurilor ce le-aru întemînă.

Mintile cele agere și înalte, genele cari se ivira în lume, barbatii a caroru viața fă unu îndelungatu sacrificiu, carii lucrara pentru a redică demnitatea omenirei — toti acești a esira din coliba, se nascura în miserie și se formara prin mari încercari și suferinție.

Omulu tinde catra perfectiune, ér' perfectiunea se căsciga prin munca necontentita, prin încercari curagióse, prin întreprinderi mari: acestea aducu durere și suferintia, dar' ele curatia sufletulu, luminédia mintea, nobiléza inim'a, apropia pre omu de Ddieu.

În scól'a durerei și a suferintiei s'au formatu toti ómenii cei mari ai lumii: sciintia, eroismu, vèrtuti fórte mari, nu suntu de câtu efectulu ei! prin scól'a durerei și a suferintiei trebuie se tréca toti conducatorii popóreloru pentru a sci se conduca și pentru a face binele și fericirea supusiloru lor.

Saraci'a și suferinti'a suntu indemnurile cele mai puternice pentru a lucrá multu și bine în interesulu omenimei; aceste dóue grele încercari suntu câmpurile de esercitiu pentru luptatorii stângaci și neîndemânatici. Ideile cele mai înalte, sèmtiemintele cele mai mari și mai nobili, nu fura rostite de omu, de câtu sub presiunea acestor'a. Invetiati, moralistii, ómenii de statu ai natiuniloru, au trebuita se tréca prin aceste machniri carii curatia și destilédia omulu.

Avuti'a și bucuri'a influintiéza mai multu în reu asupr'a omului; omulu de bunavoie face prea puçinu pentru a se cultivá și nobilitá. Cultur'a solida, cunoscintiele adénci și specialitatfle: ceru munca mare și grea, ceru staruintia încordata și neîntrerupta, ceru rabdare fără margini; și tóte acestea nu suntu de câtu suferinti'a și durerea pe care celu avutu nu este deprisus a le duce și îndurá. Iata de ce ne vine totu-de-a-un'a a crede că ignorantia, tèmpirea și nepasarea: se léga mai multu de avutie de câtu de suferintia și durere.

Asta-di este unu adevèru netagaduitu că: avutii nu suntu cei mai cultivati; că clas'a celoru luminati o forméza fii suferintiei și ai durerei. — Ca copiiu celoru avuti, suntu ori tèmptiti și stupidi prin nascere, cea mai mare parte; ori de și întiepti, dar' cu mâni'a de-a risipi totulu și de-a se dedá libertinagiului și ruinei.

Tieranu.

Gemenii sermani.

Dóue sufete sermane
— O copila și-unu copilu —
De parinti remase-orfane
Fără pâne și asilu,

Cu genele lacrimate,
Insetati, flamèndi și goi,
Pe la portile bogate
Cersiescu mila amèndoi.

Amândoi se tiênu de mâna
Si pre strade mergu cu doru
Trecatoriloru se-'nchina
Sioptindu dulce 'n limb'a loru.

Cene faci'a loru o vede,
Farmecatu cu dragu de ei,
Sta, se mira si nu crede
Ca nu-su angeri mititei.

Mititeii intr'o séra,
Fàrà nori si fàrà vèntu,
Esu din satu la câmpu afara
Si s'oprescu la unu mormentu.

In genunchi câte la-o cruce
Stându cu mânile pre peptu,
Ei redica-o ruga dulce
Domnului celu bunu si dreptu:

* * *

„Dómnne sfinte,
Bunu parinte,
Din altariu-ti luminosu
Baga-'n séma

Cându te chiama
Glasu de fii cu sênu duiosu.

„Sub aceste
Cruci funeste
Dóue animi, ce-amu iubitu,
Jacu acum'a
Decându brum'a
Aloru flori le-a vescedftu.

„Catra tine
Mii suspine
Indreptezu, mila se ai
Spre a face
Locu de pace
Dragiloru mei susu in raiu.

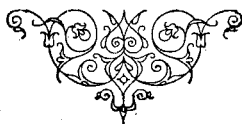
„Iéra mie
Da-mi tarie
Se suportu alu mieu destinu,
Se facu bine
La ori cine
De-acum pâna-'n veci. Aminu!“

* * *

Din slav'a loru doi angeri descindu pe-unu noru de auru,
Sî numai mândr'a noptii din patulu seu de lauru
Ii vede, cum se lasa ridiëndu pe-alu lumei plaiu,
Cum dóue mici fiintie dormindu le ducu in raiu.

Lànga cele cruci gielóse,
Unde-'n nópte-'ngenunchindu
Doi copii cu-unu doru si gându
Faceáu rug'a loru piósa —
Auror'a gratiósá
Afla doi crini inflorindu
Pân' la ceriuri mirosindu.

JASON BIANO.

D I V E R S E.

Bibliografia. A esitu de su tipariu si se póte procurá cu 1 fl. v. a. dela dlu auctoru din Aradu: *Higien'a poporala cu privire la sateanulu romanu.* Invetiaturi practice pentru preoti, invetiatori, seminaria, scóle normale, licee si pentru toti acei'a cari tienu la sanetatea poporului dela tíera. Cu 16 figuri intercalate in textu. De Dr. G. V u i ' a medicu la bãile din Mehadi'a si profesore de Higiena la institutul teologicu-pedagogicu din Aradu. — Cuprinsulu acestui opu, care nu ar' fi iertatu se lipsésca de pre mész a nici unui preotu romanu, este urmatoriulu:

Prefatia. Introducere in Higiena. *Partea I. Notiuni anatomice si fisiologice.* Din ce se forméza organismulu ? 1. Ósele: Notiuni generale. Scheletulu. Dinti. 2. Muschii. 3. Stratulu grasimei: Organele interne. I. Organele respiratiunei: Procesulu respiratiunei. II. Organele digestiunei: Progresulu digestiunei. III. Aparatulu urinaru. IV. Organele cerculatiunei: 1) Sângele. 2) Inim'a. 3) Vasele sângelui. Procesulu cerculatiunei. V. Nervii. Organele simtiurilor: 1) Sistemulu nervosu a) Crerii, b) Meduv'a spinarii, c) Nervii. 2) Organele simtiurilor: a) Gustulu, b) Mirosulu, c) Audiulu, d) Vederea, e) Pipaitulu. *Partea II. Dietetic'a (Higien'a.)* Notiuni generale. 1. Alimentele: Faradelegi higienice. A) Alimente animalice: Laptele si derivatele lui, Óuele, Carnea, Pescii. B) Alimente vegetale: Cerealele, Legumele, Pómele, Diferentia intre trailu carnosu si celu vegetal. Faradelegi higienice. C) Condimente. Faradelegi higienice. II. Beuturile: Apa. Faradelegile higienice. Beuturi alcoolice: 1) Berea. 2) Vinulu, 3) Vinarsulu. (Rachiulu). Tutunulu. Faradelegi higienice. Regule de observatu la mész a, Conservarea organeloru digestiunei. Faradelegi higienice. III. Aerulu: Acidulu carbonicu, Oxidulu de carbune. Gazulu luminatoriu, Aerulu liberu. Faradelegi higienice. IV. Curatieni'a — Baile. Faradelegi higienice. V. Miscarea: Gimnastic'a. Faradelegi higienice. VI. Vestmintele. Faradelegi higienice. VII. Higien'a organeloru intelectuale. Crerii. Ochiulu. Faradelegi higienice. Urechea, Nasulu, Pelea, Aparatulu vócei, Faradelegi higienice. VIII. Locuinti'a. Odai'a de dormitu. Faradelegi higienice. IX. Climatulu, X. Higien'a profesiuneloru. XI. Despre lungimea vietii. *Partea III. Medicin'a poporala.* Primulu ajutoriu la nenorociti: Ótravirea, Asfixia, Lesinarea, Apoplexi'a, Spéndiuratii, Epilepsi'a, Tresnitii, Arsii, Oparitii, Inecatii, Turbarea, Veninulu sierpiloru, Alcoolismulu seau betia mare, Ranitii. Despre bólele lipiciose: 1) Ciuma, 2) Colera, 3) Lungóre, 4) Versatulu si scarlatin'a, 5) Difteria, 6) Tus'a mágársca. Mesurile preventive: 7) Riia, 8) Sifilisulu, 9) Oftica seau tuberculós'a. Specula cu medicamente secrete.

Totu in dfelele acestea au esitu de su tipariu in editiunea Tipografiei si librariei dlui W. Krafft in Sibiu, — de unde se si póte procurá cu 1 fl. v. a. — *Istor' a literatur ei romane.* In usulu teneimei studiós e de Joa nu L a z a r i c i u profesor u.

Vomu reveni la interesantulu cuprinsu alu acestui opu, care va se suplinésca o lacuna de multu sémít a in manualele de invetiamentu a tenerimei scolare; si se servésca de indreptariu si altoru carturari romani, cari vréu se cunósca baremi încátuv'a trecutul si desvoltarea scrierei romanesci, si pâna atunci 'lu recomedamu benevoitórei atentiuni a publiculu nostru cetitoriu.